

◆ 1911: יהושע חנקין רוכש בעבור קרן קימת את שטחי האדמה הראשונים בעמק יזרעאל. על אדמה במרכז העמק קמה מרחביה, יישוב קואופרטיבי ראשון. חוות לימוד לנערות קמה בכינרת להכשרת נערות לחקלאות... קרן קימת מממנת את ראשית משקי הפועלות

מילון קק"ל

ספר הזהב – כרך ראשון נחתם, כרך שני נפתח

לקראת מלחמת העולם הראשונה, 13 שנים אחרי הקמת הקרן, היו בספר הזהב 5000 רישומים של תרומות, והכרך עמד להיסגר. בעת הקונגרס הציוני ה-11, שהתקיים בווינה ב-1913, נערכה הגרלה בין התורמים שביקשו לרשום את תרומתם בעמוד האחרון של הכרך הראשון. בתום ההגרלה זכה ברוך כהנא, שתרם 130 אלף פרנק, לחתום את הספר הראשון, ובאמצעות כספי תרומתו הרחיבה קרן קימת את העבודות בכך שמון. הדף הראשון בכרך השני נשמר למנחם אוסישקין, לכבוד יום

הולדתו ה-50. צירי קונגרס מרוסיה הרימו תרומה מיוחדת שהצדיקה לא רק את הכבוד – אלא גם את התרומה.

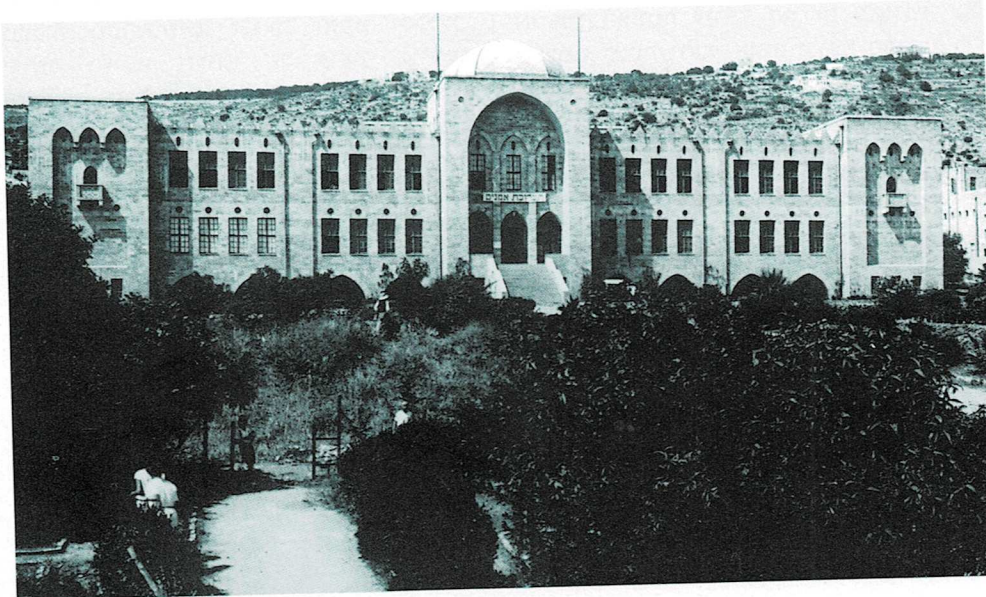
את איורי כריכתו של הכרך השני ציירו תלמידי בצלאל בירושלים, והחל מהכרך הזה צוירו והותקנו בארץ כל ספרי הזהב הבאים. הכריכה נעשתה בידי אומן תימני, שבהר לתאר את נס השיבה למולדת והחייאת נופי התנ"ך באמצעות עבודה חקלאית. כל נושאי הציורים לקוחים מסיפורי המקרא, בנייהם: מרים הנביאה מחוללת אחרי שבני ישראל חצו את ים סוף, המרגלים נושאים את אשכול הענבים, רות המואביה, ועוד.

הונחה שם אבן הפינה לבניין הראשי של הטכניון. הקונגרס הציוני ה-11, שהתכנס בווינה בשנת 1913, נזכר אז ברעיון נוסף שהעלה הפרופסור צבי הרמן שפירא בקונגרס הציוני הראשון: להקים בארץ אוניברסיטה. קרן קימת התבקשה לרכוש אדמה בעבור המוסד האקדמי הראשון בארץ-ישראל. ארתור רופין, מנהל המשרד הארצישראלי, ניהל משא ומתן ארוך עם גרין היל, לורד אנגלי זקן שהתגורר בבית שבנה על הר הצופים בירושלים. בעזרת תרומתו של הנדבן יהודה ליב גולדברג הושלמה העיסקה, ואדמות הר הצופים הועברו לידי קרן קימת. רק באמצע העשור הבא, ב-1925, נחנכה על האדמה הזאת האוניברסיטה העברית.

עוד אחת מפעולותיו הרבות של רופין היתה הקמת שכונת מגורים לעולים מתימן שהביא לארץ ה"שליחי" הראשון, שמואל יבניאלי. קרן קימת והמשרד הארצישראלי השתתפו במימון מסעו לתימן ב-1910, וכאשר הגיעו העולים לארץ, קרן קימת היתה שותפה בקליטתם ובהקמת בתים ומשקי עזר בשכונת מחנה יהודה בפתח תקווה, בשעריים ברחובות, בנחליאל בחדרה וכן בראשון לציון, בנס ציונה, בזיכרון יעקב וביבנאל. יושב ראש קרן קימת, מכס בודנהיימר, ואחד מחברי הדירקטוריון באו לארץ לעמוד מקרוב על צרכיה של העלייה הזאת והחליטו לא על "עזרה ראשונה" לעולים, אלא על הושבתם במושבות ובערים הוותיקות ועל

בנייה של משקים, שבהם יוכלו להתבסס בארץ. על המודל הזה חזרה קרן קימת פעמים נוספות במשך מאה שנותיה, כשהיא רואה בקליטת העלייה כלי חינוכי חשוב לקשירת הקשר בין העולה לבין האדמה. זה היה גם כלי נוסף בגאולת אדמות הארץ מן השממה והעזובה.

ספרי הפרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון והקונגרסים הציוניים מתעדים ויכוחים לא מעטים, באותן שנים, על כך שקרן קימת לא מתרכזת רק ברכישת קרקע, אלא משתלבת במפעלים אחרים – בעיקר של חינוך וקליטת עלייה – שאין להם קשר ישיר למטרה הראשונית. בודנהיימר הסביר – בכתב ובעל-פה – שהפעולות ה"אחרות" אינן סטייה מ"דרך הישר", אלא מחזקות את המטרה החשובה של גאולת הארץ. הוא ציין, שאין תועלת ברכישת אדמות אם לא יוכשרו פועלים להתיישבות על האדמות והן יישארו בשיממון. גם הקמת בתים לפועלים או מימון משלחת להבאת עולים וסיוע ביישובם וגם השתתפות בחיי התרבות בארץ תרמו, בעיניו, למטרה הזו. כך קרה שבכל פעם שמצא עצמו מסביר למתנגדים את פשר הפעולות שאינן רכישת אדמה לצורך התיישבות חקלאית, הקהל שהקשיב לו – ובו גם המתנגדים – מחא כפיים. היו שאמרו, שנים רבות אחר כך, שגם בפעולות החינוכיות ובקליטת עלייה חדשה העמיקה קרן קימת את שורשיה על האדמה ואת מידת הגאולה שהביאה

הטכניון בחיפה. במקום נערכה התערוכה הראשונה של אגודת האמנים העבריים למען קרן קימת

עשור שמיני

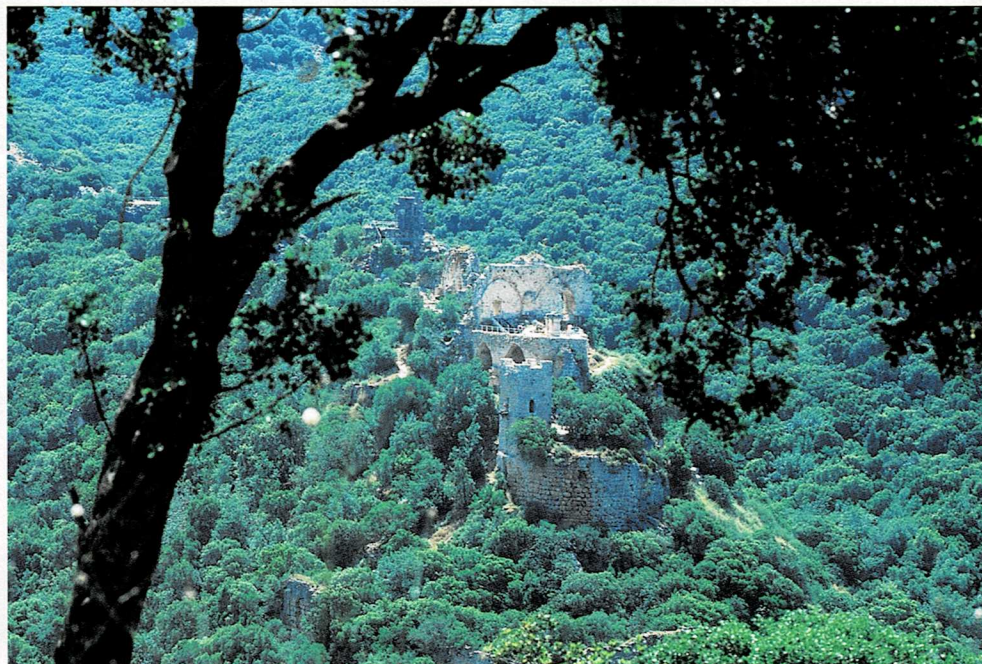
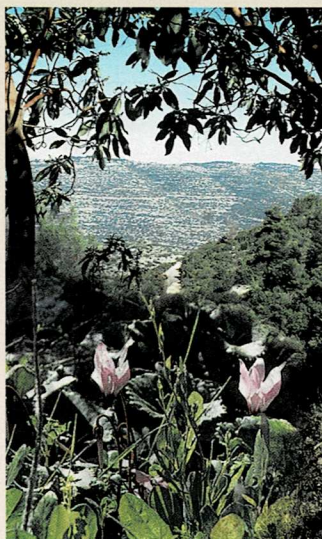
1980-1971

ב-1972 הלך לעולמו יוסף וייץ, "אבי היער", אבל הדורות החדשים של היערנים שהשאיר אחריו המשיכו לנטוע ולטפח את היער הישראלי החדש – על פי הנחייתו וברוח חזונו.

נוסף על היער היזום, הקדישה קרן קימת – לראשונה בתולדותיה – תשומת לב רבה גם לפיתוח החורש הטבעי ולטיפוחו. הפעם ברור היה, שהחורש הטבעי זקוק ליד אנושית שתטפל בו, ויערנים ותיקים אמרו שגם לטבע

שור חדש בתולדות קרן קימת נפתח בציון 100 מיליון עצים ביערות קרן קימת, אבל הקרן לא הסתפקה במספר המרשים הזה – ועבודת הייעור לא פסקה, אלא נמשכה. כ-600 אלף עצים ניטעו בכל שנה, תוך בחירה ברנית ומגוונת יותר של העצים. העצים החדשים כיסו כל שנה עוד אדמות טרשים בשמיכה ירוקה של יער. לצד עצי האורן הוותיקים ניטעו בעשור הזה עצים אחרים, ביניהם ברוש וכליל החורש. אפילו אלה שהכירו יערות גדולים ומגוונים בעולם,

פארק גורן

פינות בפארק עצמאות ארצות הברית ובפארק יצחק רבין בהרי ירושלים ויער בגליל

צריך לעזור ואי אפשר להשאיר את החורש הטבעי במצבו המזנח. בין העצים גדלו עשבי פרא, והחורש דרש גיזום של נצרים וענפים נמוכים שהפריעו לעצים לגדול. מאז הקמת המדינה היו שטחי החורש הטבעי סגורים לעדרי העיזים, שהיו מוקפים כ"אויב היער" מספר אחד. אנשי היער הוותיקים, כמו טוביה אשבל, הזכירו את האמירה התלמודית "אל יגדל אדם בהמה דקה בארץ-ישראל", שכן היא מכלה את הירק ומשחיתה את העצים. אבל היערנים, שדאגו לרעייה מבוקרת בחורש, דווקא ראו ברכה ב"שן הבהמה הרכה". הם בחרו להכניס את העז לחורש כאשר העצים הגיעו לגובה הרצוי, כדי שזו תגזום את הענפים הצדדיים ואת הסבך ותהפוך כל עץ

התפעלו מהתאקלמותם של עצי יער חדשים ומהגוונים הרעננים שהעצים האלה הוסיפו לצבעי הפסטל של ארץ-ישראל. עיתונאי אמריקני שביקר בארץ התרשם אז ממה שהגדיר "קליידוסקופ צבעוני של בני גוונים של ירוק", ורבים דיברו על "הרנסנס" שעבר היער הישראלי, בזכות העצים החדשים שכבשו שטחים חדשים במורדות ההרים. מעשה היער הישראלי נראה עכשיו למרחקים באמצעות תמונות וצילומים שהופצו ברחבי העולם. עם עלייתם של עוד יערות על מפת הארץ, לא היה צריך ללכת רחוק כדי להתבשם מריחותיהם וליהנות מצילם ומציוצי הציפורים. מרוב עצים אפשר היה כבר לראות את היער.